

PRILOG O MUSLIMANIMA IZ GORE

Goran(c)i - zaboravljeni Turci

Gora se nalazi na jugu Kosova, kod Prizrena, na području opštine Dragaš i obuhvata 17 sela, a to su: Restelica, Brod, Dragaš, Rapča, Radeša, Globočica, Vranište, Kruševo, Kukaljane, Dikance, Lještane, Ljubovište, Mlike, Orčuša, Krstec, Zli Potok i Bačka. Prema nezvaničnim podacima, na ovom području živi oko 13 hiljada Gorana(ca). U drugim mjestima Kosova Gorana(ca) ima oko 5 hiljada, dok ukupan broj Gorana(ca) koji žive u bivšim jugoslovenskim republikama, kao i u devet sela sjeverne Albanije, uz granicu s Kosovom te raseljenih diljem evropskih zemalja, posebno nakon rata na Kosovu 1999. godine, ne računajući one koji su učinili hidžru u Tursku odmah nakon Drugog svjetskog rata, tačnije između '50-ih i '60-ih godina, dostiže od 30 do 40 hiljada.

Međunarodna organizacija za prosperitet i suradnju (UKID: Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği), 2006. godine dala je sebi zadatak da naučno istražuje socijalne, kulturne, etničke i folklorne konstrukcije naroda koji žive u zemljama Evrope sa kojih se povukla Osmanska država. Članovi UKID-a i dalje aktivno rade na reali-

zaciji socijalnih projekata.

Organizacija UKID novembra 2006. godine poslala je grupu od desetak profesora Sakarijskog univerziteta (Sakarya Üniversitesi) sa vodičem prof. dr. Musa Taşdelenom sa ciljem naučne posjete, analize i istraživanja na području Gore. Uvaženi profesori na području Gore obavili su detaljno istraživanje, a rezultate su sakupili u dvije knjige koje su objavljene od strane UKID-a pod nazivom „Gora Abidesi“, što znači „Spomenik Gore“ i „Kayıp Mirasın İzinde Gora Halk Sanatları“, što znači „Na tragu izgubljenog umjetničkog nasljeđa naroda Gore“. Iz istraživanja se zaključilo ove teme pružaju veliki potencijal za

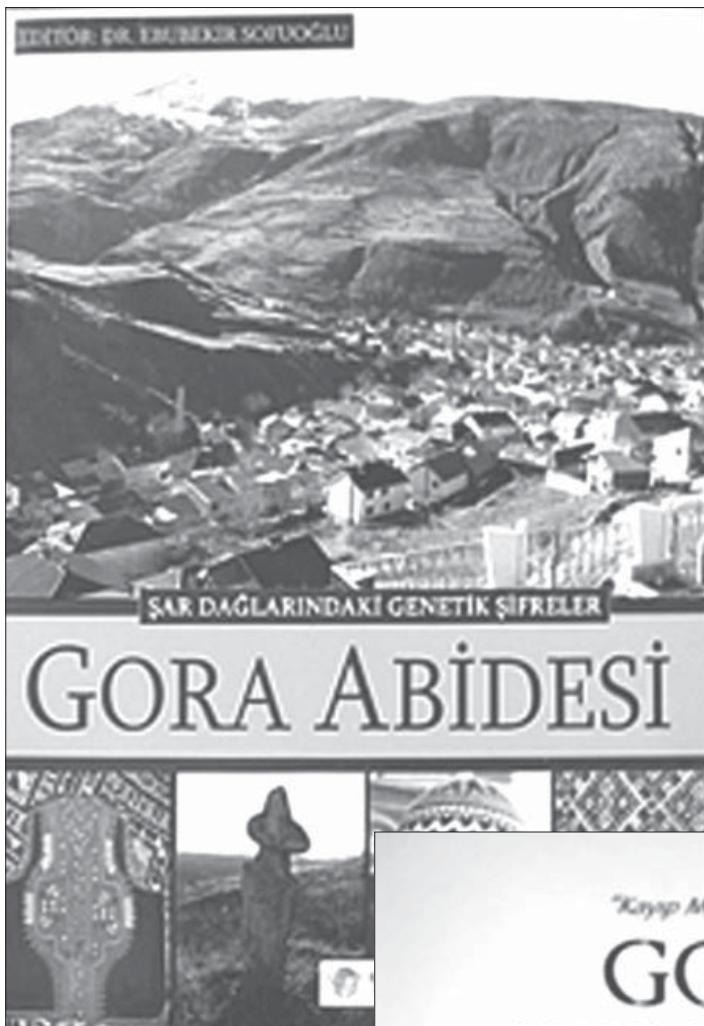

istoriju Balkana, naročito za područje Gore, kao i van nje, gdje treba napraviti još detaljnija istraživanja.

Tragajući za identitetom žrtava koje su pale u bici na Čanakaliji, ova ekipa naučnika pronašla je tragove grupe Turaka koji su se zvali Kumani-Pečenici. Nakon nekoliko vijekova traganja za ovom grupom turskog naroda, pronađeni su na Kosovu. Ta ista grupa ljudi došla je sa Kosova u Čanakale da bi žrtvovali svoje živote na Allahovom putu i tako postigli najveći stepen šehida.

Jedan od istraživača, redovni profesor na Univerzitetu u Sakariji, doc. dr. Ebu Bekir Sofuoğlu, kaže: „Tragajući za kosovskim šehidima u Čanakaliju, pronašli smo na Kosovu tragove Kumana-Pečenika koji su ratovali pod komandom seldžučkog vladara Alp Arslana u bici zvanj Malazgirt 1071. godine. Ujedno, ove dvije grupe Turaka učestvovanjem u ovom ratu bile su povod otvaranje kapija drugim grupama Turaka za doseljenje u Anadoliju.“

Vijekovima se nije znalo gdje su živjeli Pečenici, ali se ispostavilo da na jugu Kosova živi narod kojeg nazivaju Goran(c)i. Historičar Ebu Bekir Sofuoğlu, koji je do sada obavio razna istraživanja zasnovana na naučnim dokazima, nakon istraživanja koje je uradio na ovom području kaže: „Traganje za porijeklom i identitetom žrtava koje su pale na Čanakaliji odvelo nas je do jednog pozitivnog otkrića, tj. da pronađemo tragove Kumana-Pečenika, kojima se u istoriji Balkana gubi svaki trag. O broju žrtava sa

područja Gore koji su poginuli na Čanakaliji postoji podatak da ih je bilo 450. U potrazi za žrtvama koje su pale na Allahovom putu u ovoj bici, došli smo do pronalaska ove istorijske istine, gdje smo, nažalost, svjedoci da oko područja Gore, države u okruženju, kako bi ojačale svoje strateške i geopolitičke interese, žele promijeniti istorijske činjenice bez naučnih istraživanja i dokaza.“ Sofuoğlu isto kaže da je na ovu temu urađena je doktorska disertacija koja je objavljena od strane izdavačke kuće „Yarimada“ kao knjiga pod naslovom „Kosova'nın Çanakkale Kahramanları“, što znači „Kosovski heroji u Čanakaliji“.

Sa Kosova u bici učestvovalo osam bataljona

Sufuoğlu uz to kaže da je narod Gore, radi bitke na Čanakaliji, došao je u Anadoliju i zajedno sa turskim narodom ratovao protiv neprijatelja koji je htio okupirati tursku teritoriju. Sofuoğlu nastavlja, pa kaže: „Prema kazivanjima bližnje rodbine onih koji su učestvovali u bici u Čanakaliji, iz Dragaša (Gore i Opoja) bio je jedan bataljon, dok je ukupno sa

pogledamo kulturni i socijalni život goranskog stanovništva, uočavamo da su porijeklom od Kumana i Pećenika. Stanovnici Gore smatraju da su turskog porijekla i svoj identitet označavaju kao Turci. Uzimanje učešća u bici na Čanakaliji upravo povezuju sa ovim!“ Vodič ove grupe profesora koja je vršila istraživanja u oblasti Gore, prof. dr. Musa Taşdeljen, kaže: „Identitet čini vezu jednog naroda i to je najvažniji faktor egzistencije tog naroda, što ga i razlikuje od ostalih naroda. Nijedno društvo niti narod, ukoliko ne uoči svoju etničku raznolikost, ne može nastaviti svoju egzistenciju.“

Kosova u ovoj borbi uzelo učešće osam bataljona. Po naredbi halifinog namjesnika u Debru, po kosovskim džamijama na vazovima upoznati su muslimani da je turski narod započeo borbu sa onima koji imaju za cilj okupaciju turske zemlje, pa onaj ko želi uzeti učešće u ratu protiv neprijatelja islama može se pridružiti rame uz rame zajedno sa turskim narodom. Na osnovu ove naredbe iz Dibra i poziva u kosovskim džamijama, iz Gore se odazvalo četriristo pedeset osoba.

Sufuoğlu kaže: „Kada

Danas na balkanskim prostorima, osim Goranske zajednice, žive još dvije zajednice koje se nazivaju Torbeši i Pomaci i koje dijele isti jezik i kulturu sa Goranskom zajednicom. Zajednice koliko god da se suoče sa promjenama (asimilacijama), njihovi socijalni i kulturni elementi su stalni (besmrtni) i nepromjenljivi i oni obezbjeđuju nastavak etničko-kulturnog identiteta. Povodom ovog rada, on svoje mišljenje iskazuje na seljedeći način: „U ovom značenju, obraćajući se učenicima iz Gore i tako

uzimajući u obzir njihove riječi, te istražujući područje Gore sa svim njegovim karakteristikama, počev od mezara, brda i planina, sela, kuća, kao i intervju sa narodom, doveli su nas do nekih saznanja u vezi sa goranskim običajima i tradicijom.“

Ova grupa naučnika istraživala je motive na mezarima, ćilimima, tepisima, kao i na narodnoj nošnji koju goranski narod koristi za svadbena veselja. „Takođe smo analizirali njihovu narodnu muziku, običaje u slučaju rođenja i smrtnog slučaja, običaje kod svadbenih veselja i vjeridbi, kao i jezik kojim govore Goran(c)i. Iz ovih prvih naših rezultata dala se mogućnost da paralelno utvrdimo sličnost goranskih običaja sa običajima kod Turaka u samoj Turskoj, kao i u Srednjoj Aziji kod Kazahstanaca i kirgizskog naroda.“ Između Gorana(ca) i Kazahstanaca postoje zajednička vjerovanja, koje ćemo navesti kao primjere koji ukazuju na bliskost između naroda Gore i Srednje Azije, što predstavlja jedan od važnih dokaza da su ovi narodi istog identiteta. Ova vjerovanja zastupljena su i kod mnogih drugih turskih naroda. Naprimjer, pokuđene i zabranjene stvari su:

- Gaženje po sofri i hljebu,
- Sjedenje na kućnom pragu i gaženje po njemu,
- Sječenje noktiju uoči akšama i u večernjim satima, kao i čišćenje kuće,
- Prekidanje starije osobe u govoru dok on sam ne završi,
- Brojanje zvijezda prstima, jer se toj osobi mogu pojaviti bradavice,
- Pokazivanje prstom ka nebesima,
- Davanje noža nekome na poklon i igranje djece sa nožem,
- Bacanje hljeba na pod i gaženje po njemu,
- Zviždanje, naročito noću,
- Stavljanje nečega oko vrata,
- Glasno smijanje, bilo to s razlogom ili bez razloga,

- Gledanje u ogledalo poslije nastupanja prvog mraka,

- Trgovina i druge novčane radnje poslije nastupanja prvog mraka,

- Dijeljenje hljeba jednom rukom,

- Prigovaranje za hranu koja se jede,

- Rušenje gnijezda pticama i mravinjaka,

- Odgovaranje prije nego starije osobe postave pitanje,

- Uzimanje hrane prije nego počnu muškarci, poslije žene, a onda djeca,

- Sjedenje na tuđi krevet,

- Uzimanje hrane lijevom rukom,

- Odlaganje pantolona i čarapa kod glave na krevetu. Kod Goranaca se čak u sobu, gdje se spava, ne unose ni čarape.*

Pripremio: Ajhan BEĆIRI

¹ Ovaj naziv dobili su na osnovu regionalnog područja gdje žive. Područje gdje živi ovaj narod naziva se Gora, a njih nazivaju Gorani ili Goranci. Međutim, neki ljudi i institucije, radi ostvarivanja ličnih interesa, koji su bili dio Miloševićeve politike, ne mareći za posljedice koje bi mogle zadesiti ovaj narod, počeli su Goran(c)e predstavljati kao naciju, što je to ovaj narod poslije rata na Kosovu platio skupo. Dobar broj njih je napustilo svoj zavičaj i krenuo ka Zapadnoj Evropi, gdje su mnogi dobili strana državljanstva. Dio njih je ubijen, dio je pretučen, a nažalost i danas neki manipulišu ovom zajednicom radi vlastitih interesa.

Korištena literatura i linkovi:

- Komisija, *Gora Abidesi*, editor: Ebu Bekir Sofuoğlu, İstanbul: Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği (UKİD) Kültür Yayınları, 2006.

- Tülin Çoruhlu, *Kayıp Miras İzinden Gora Halk Sanatları*, İstanbul: UKİD yayınları, 2007.

- Muhammed Aruči, Günümüz Dünyasında Müslüman Azınlıkları, *Eski Yugoslavya II*, İstanbul: TDV ISAM yayınları, 1998.

- www.ukid.org.tr

- www.milligazete.com.tr

- www.dunyabulteni.net